

Diari: *Última hora*

Data: 12-04-2018

El anàlisi

Gabriel Carrió

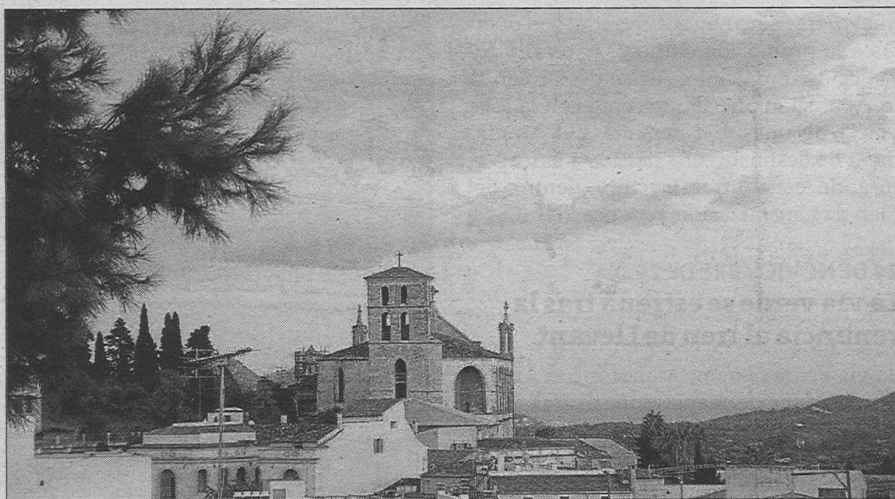
HISTORIADOR DE L'ART

El repte dels qui ens dedicam a mirar el passat és arribar a conclusions generals. I gairebé sempre el desafiament resideix en atorgar sensatesa a la conjunció entre judici i detall. L'aniversari de l'**Última Hora**, 125 anys de notícies, representa això precisament: un exercici per entendre què ha donat de si el segle XX –amb preliminars i corol·lari– entre les envestides del context i l'esdevenir dels veïns; en aquest cas, de la terra artana, tal i com se cita al Repartiment. El diari és ple d'anotacions incompatibles amb la vaguetat. Ofereix un mirada vasta sobre una gent festera i gentil que es complau amb la resistència: el llogaret d'Astèrix dins la Gàl·lia ocupada. –Tota?

La referència més antiga (1893) és un incendi forestal. La tragèdia s'ha repetit en massa ocasions, circumstància que justificà la creació (2001) del Parc Natural de Llevant, a pesar d'estires i arronses. El patrimoni natural, ja no tan sols el vegetal i els hàbitats per a la fauna, sinó el mateix territori s'ho paga. El conservacionisme sempre ha tingut els seus contraris i el debat sobre l'expansió de la indústria turística ha generat llargues tensions a la Sala.

Les enteses polítiques han substituït darrerament les majories, des de la reinstauració de la democràcia, dels Independents d'Artà. La sintonia o la discussió amb institucions superiors s'han posat de relleu a l'hora dels grans projectes. Per exemple, la protecció de sa Canova (1991) i l'arribada del tren, inaugurat el 1921, interrom-

La terra artana

put el 1977 i ara reivindicat. Des de la primera dècada del segle XX, Rafel Blanes era al capdavant de la iniciativa per allargar la línia des de Manacor. La seva estirp feia part del senyoriu que sabé impregnar d'aire aristocràtic posades i possessions. Altres, com l'apotecari Pujamunt –Llorenç Garcies i Font–, seguint una estela il·lustrada, ajudà a la difusió científica. La inauguració (1927) del Museu Regional s'explica per aquestes inquietuds.

És clar que aquesta casta s'oposava a la realitat social majoritària: conradors, amitgers, roters... famílies que s'ajudaven amb la llatra per sobreviure i, puntualment, amb el contraban per devers Aubarca. El canvi de model econòmic en propicià el declivi. No obstant, aquest sector humà és el vertebrador de festes i tradicions. També d'una viva història musical i artística.

La recuperació (2001) d'un recinte teatral després de l'incendi (1984) de l'anterior fou un bàlsam. El diari també es fa ressò del teixit sindical i associatiu, com l'obertura (1925) de Ca ses Josefines per a la formació femenina.

Aquest ecosistema social es veié trastocat el 1936, amb la substitució de l'Ajuntament en el context del Moviment. L'ideari feixista i la memòria de la democràcia es condensen en històries terribles i només orals per efecte de la censura i la por. És clar que la crònica del retorn (1952) de la Mare de Déu de Sant Salvador, després de ser restaurada, dista molt de la controvèrsia real que creà el seu aspecte. També es llegeixen notes sobre epidèmies, malifetes... i referències inoblidables –un ase impetuós o les coques de maria– que a tots ens tragueren un somriure.